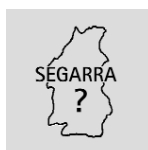

arquitectura civil

CAL CLAVILLÓ

Nucli: Massoteres
Distància des de Cervera: 19 km
Accés: Carretera
Indret: c/Principal, 5

Tipologia: Casa
Època: Medieval/Segle XVIII
Estat de conservació: Regular
Interès: Baix

UTILITZACIÓ:

Original: Civil/habitatge
Actual: Civil/habitatge

DESCRIPCIÓ TIPO LòGICA

Façana cantonera de Cal Clavilló

Es tracta d'un edifici de planta quasi quadrada, construïda al costat i per sobre de l'antic portal d'entrada al poble, fent cantonada amb els carrers Principal i Major.

El seu origen és possiblement medieval, i devia formar part de la muralla que circumdava el primitiu nucli clos de Massoteres, ja que la seva façana està construïda amb pedres de mides irregulars i gens treballades, amb arrebossat per sobre d'elles. Amb el temps ha sofert diferents reformes i ampliacions. A la llinda de la porta trobem incís la data de 1700, any en què aquesta casa degué ser refeta, amb àmplies pedres treballades entorn dels seus laterals col·locades al llarg i través, les quals també trobem delimitant la cantonada de la casa amb els dos carrers abans esmentats i les finestres de les dues façanes, estructurades com la porta i incorporant un senzill ampit.

Posteriorment es construí per sobre del portal d'entrada al nucli urbà (el qual s'havia ampliat amb una nova arcada d'arc rebaixat i sostre pla amb bigues de fusta) un cos acabat en un petit terrat amb barana de pedra i una senzilla porta per accedir-hi. A la façana d'aquest cos construït sobre el portal hi ha una obertura rectangular dins una figura geomètrica incisa a la paret, igual que la que té al costat però aquesta sense obertura.

CONTEXT HISTÒRIC

Després d'un inici del segle XVII de davallada econòmica per la caiguda demogràfica i diferents factors econòmics, Catalunya començà la seva recuperació després de signar la Pau dels Pirineus l'any 1659. El reforçament de diferents ports marítims de la nostra costa, sobretot el Maresme i el Tarragonès a part dels de Barcelona i Tarragona, permetrà una reactivació del comerç amb l'Atlàntic.

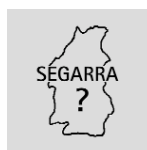
Aquest redreçament econòmic arribarà a tot el país i això també es nota a nivell artístic. Malgrat que aquest segle es considera de baixa qualitat i quantitat en obres d'art, el cert és que moltes obres d'aquest període han estat destruïdes per accions bèl·liques o bé perquè els nous estils, bàsicament el neoclassicisme, refusaven l'estil d'aquestes obres. Per altra banda Catalunya ja havia omplert les seves viles i ciutats amb obres de gran qualitat.

Durant aquest segle, però, a banda de construccions de nova planta; la reactivació econòmica, que també va arribar a les zones agràries, va comportar la reforma d'edificis ja existents, com és el cas de Cal Clavilló, introduint-se nous elements de caràcter decoratiu, ja que estructuralment tant el renaixement com el barroc català van seguir els models gòtics. En aquest cas les reformes les trobem en les obertures, tant la porta com les finestres, així com el reforçament i millor acabament de la cantonada.

BIBLIOGRAFIA

-TRIADÓ, Joan Ramon, *L'època del Barroc S. XVII-XVIII*, dins *Història de l'Art Català*, vol V. Barcelona 1988, ps. 27-28, 67-74.

CAL PINTOR

Nucli: Massoteres
Distància des de Cervera: 19 Km
Accés: Carretera
Indret: c/Principal s/n

Tipologia: Casa
Època: S. XVII/XIX-XX
Estat de conservació: Bo
Interès: Mitjà

UTILITZACIÓ:

Original: Civil/habitatge
Actual: Civil/habitatge

DESCRIPCIÓ TIPO LòGICA

Edifici de planta rectangular amb façana del segle XVII i galeria porxada al costat dret, amb terrat, cons-

truïda segurament al segle XIX o principis del XX. Ha sofert diferents reformes al llarg dels anys. La casa fou construïda fora del primer nucli urbà, arribant a formar part del tancament del segon nucli clos que conforma Massoteres, que degué realitzar-se cap al segle XVIII.

Façana principal de la casa, on es pot apreciar la seva noblesa

La façana està formada per carreus rectangulars, amb portal d'arc de mig punt adovellat amb tretze dovelles, la central amb un escut nobiliari molt erosionat pel temps, amb un ample de llum de 191 centímetres per 133 d'alçada d'arc. Segons nota d'Agustí Duran i Sanpere, a la dovella central hi figurava la data de 1683. Dues finestres al primer i segons pis sensiblement allargades, més grans al primer pis i amb ampit, però totes quatre amb dintell. Coberta de teules.

A la dreta de la part posterior de la casa es construí amb posterioritat una galeria d'arcs de mig punt que dóna a una jardí, per sobre de la qual una barana de pedra pròpia de finals del segle XIX o primers del XX, delimita un terrat al qual donen tres obertures, practicades o reformades segurament al segle XVIII.

NOTES COMPLEMENTÀRIES

L'arquitectura catalana del segle XVII segueix fent-se segons les formes més tardanes del gòtic. Com ja havia passat al segle XVI amb el moviment renaixentista, a Catalunya aquests nous estils tan sols es plantejaren plàsticament, però no per adoptar noves formulacions de l'espai.

Com indica Triadó, les cases senyoriales del segle XVII segueixen la tradició constructiva del gòtic: entrada espaiosa que donava pas a un pati o espai central, de la qual sortia una escala coberta que portava al pis principal, en el qual es situaven el saló i les habitacions amb antecambres i recambres. A l'entresòl hi havia les habitacions d'ús familiar o de reunió. Totes elles s'obrien al pati.

El portal d'entrada segueix la tradició de porta d'arc de mig punt amb grans dovelles de pedra que trobem en molts edificis catalans, tan públics com privats.

BIBLIOGRAFIA

- Fons Duran i Sanpere (AHCC) Cervera.
- GARRIGA, Joaquim, *L'època del Renaixement s. XVI,*

dins *Història de l'Art Català*. Barcelona 1986, pg. 83.

-TRIADÓ, Joan-Ramon, *L'època del Barroc ss. XVII-XVIII*, dins *Història de l'Art Català*. Barcelona 1984, pg. 18-22.

CAL SOLER

Nucli: Massoteres
Distància des de Cervera: 19 Km
Accés: Carretera
Indret: c/Principal 11

Tipologia: Casa
Època: Medieval - Moderna
Estat de conservació: Bo
Interès: Mitjà

UTILITZACIÓ:

Original: Civil/habitatge
Actual: Civil i Comercial/Habitatge i restaurant

DESCRIPCIÓ TIPOLÒGICA

Casal edificat sobre la roca, fet pel qual segons la tradició oral se l'anomena Mas Soler de la Roca. Està situat al centre del poble i se'l considera l'edifici més antic de la població.

Es tracta d'una construcció de planta irregular, amb elements de caire defensiu com espitlleres a la façana lateral i posterior, així com un matacà. Malgrat les reformes que ha sofert al llarg del temps, conserva les traces del que degué ser una important casa-forta en època medieval, poder l'antic castell de Massoteres que avui es considera desaparegut.

Totes les façanes són de pedra, amb carreus més o menys grans i ben treballats segons les diferents èpoques de construcció; l'arrebossat es conserva en algunes zones dels murs. La façana principal degué ser modificada cap al segle XVI, com podem deduir per la porta d'entrada d'arc de mig punt de 177 cms d'ample per 93 d'alçada, amb tretze dovelles i restes d'escut nobiliari a la central, així com pels tres finestral del primer pis, el central més gran, tots ells amb ampit i el central i el de la seva esquerra amb motllura de pedra que recorden els finestral que trobem al proper cas-

Detall de la façana principal

tell de Montcortés, construït entre finals del segle XIV i primers del segle XV, mentre que el finestral a la dreta del central té decoració tardogòtica en el llindar, amb una creu incisa a un costat, element d'origen prehistòric però que el cristianisme converteix en símbol de la redempció de Crist. Prop de l'arcada de la porta un carreu porta marcada la data de 1778. Al segon pis una petita obertura junt amb una senzilla finestra; per sota la teulada, de teules àrabs, un ràfec de rajola. El seu interior també ha sofert moltes modificacions, però caldria destacar els arcs ogivals del celler (totalment nous), així com dos marcs de porta d'estil renaixentista que trobem a la planta baixa, amb la curiositat que el bastiment no arriba a terra; també l'escala que condueix a la planta noble correspon al mateix període artístic.

CONTEXT HISTÒRIC

El segle XVI representà una època de bonança econòmica en el camp català gràcies a la Sentència Arbitral de Guadalupe del 1486, amb la qual es posava punt final a la guerra civil que es va produir al nostre país durant el regnat de Joan II. La pau va portar un fort increment demogràfic (immigració occitana) i la reactivació de la pagesia, amb l'extensió dels cultius. A la Segarra el cultiu del blat va dur una gran millora econòmica als pobles, facilitant l'aparició d'una pagesia benestant.

Aquesta millora econòmica va fer que la noblesa decidís restaurar els seus castells, destruïts en part per la recent guerra civil, reconvertint-los en palaus si bé sense perdre la seva condició original de fortalesa. Aquestes innovacions produïdes durant el cinc-cents s'anaren introduint lentament, començant per substituir decoracions i motllures gòtiques per d'altres anomenades "a la romana" o "al romano", principalment frisos, panys i emmarcaments d'obertures. Amb el pas del segle s'anaren integrant altres elements a les solucions constructives gòtiques, sempre dins l'austeritat decorativa que fins llavors havia caracteritzat l'arquitectura catalana.

NOTES COMPLEMENTÀRIES

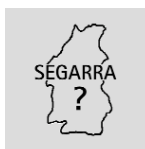
Actualment s'hi ubica el restaurant CAL MASSOTERES, els propietaris del qual han respectat l'estructura interna de la casa en l'adequació de les sales per a la seva nova funció.

BIBLIOGRAFIA

-GARRIGA, Joaquim, *L'època del Renaixement s. XVI*, dins *Història de l'Art Català*. Barcelona 1986, ps. 23-25, 81-86.

-MIRÓ, J.M., *Esteles funeràries discoïdals de la Segarra*, ps. 43-46.

CAL SINENT

Nucli: Massoteres
Distància des de Cervera: 19 Km
Accés: Carretera
Indret: c/Principal s/n

Tipologia: Casa
Època: ss. XVI-XVII
Estat de conservació: Bo
Interès: Baix

UTILITZACIÓ:

Original: Civil/Habitatge
Actual: Civil/Habitatge

DESCRIPCIÓ TIPOLÒGICA

Casa construïda en època indeterminada a tocar del portal medieval que tanca el primer nucli clos del poble, però amb reformes dels segles XVI i XVII. No es pot deduir la forma de la planta ja que està voltada d'altres edificis.

A la dreta de la foto es veu Cal Sinent. Sobre el balcó el dintell gravat

A la façana, feta amb carreus irregulars a la planta baixa i ben tallats a la primera i segona planta, destaquen la porta d'entrada d'arc de mig punt de 176 cms d'ample per 93 d'alçada, amb quinze dovelles (les centrals més estretes), que posteriorment fou retallada a la part central per posar-hi un petit balcó al primer pis.

L'element més interessant, però, és la llinda de la balconada on figura el nom del propietari, Joan Senillosa, i la data del 24 de juny de 1611; al centre d'aquesta inscripció un sol amb cara humana. Aquesta representació gràfica és probable que estigui relacionada amb la data de la llinda, que correspon a la festivitat de Sant Joan (nom també del propietari de la casa), quan es celebra el solstici d'estiu.

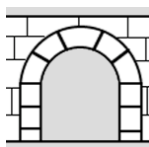
NOTES COMPLEMENTÀRIES

Pel que fa al context històric de l'arquitectura civil del cinc-cents, es pot consultar la síntesi escrita a la fitxa de Cal Soler.

PORTALS

Nucli: Massoteres
Distància des de Cervera: 19 Km
Accés: Carretera
Indret: c/Principal s/n

Tipologia: Portal
Època: Medieval - Moderna
Estat de conservació: Regular
Interès: Mitjà-Baix

UTILITZACIÓ:

Original: Militar/Defensa
Actual: Cap/Element d'interès arquitectònic

DESCRIPCIÓ TIPOLÒGICA

El poble de Massoteres originàriament es va formar com un nucli clos al qual s'accedia per l'actual Portal Vell. Com a la resta del país, al segle XVIII Massoteres degué tenir un fort impuls econòmic degut a la millora de condicions de la pagesia en general que, després de la sacsejada que significà la pèrdua de la Guerra de Successió, experimentà un fort creixement de producció degut, en part, a l'especialització de cultius per part dels pagesos i a l'explotació de noves terres que anteriorment no es treballaven. Aquesta millora de l'economia portà a un creixement demogràfic que es manifestà amb la construcció de noves cases, com podem comprovar en moltes llindes de portes que estan datades a finals del segle XVIII, així com amb la construcció d'una nova església a partir de la qual es formà un segon nucli clos al qual s'hi accedia pel Portal Nou.

Portal Vell. Els brancals es veu com van ser tallats a l'alçada de l'arc

Portal Vell: És d'època medieval i el forma un doble arc, l'exterior de mig punt amb restes dels encaixos de la porta, i l'interior en forma d'arc apuntat amb els brancals desapareguts, probablement per eixamplar el pas i per modificar les façanes de les cases. Ambdós són de pedra de mides irregulars. L'espai que queda entre els dos arcs, per sobre del qual s'aixeca part d'una casa, és de sostre recte amb bigues de fusta i guix.

Actualment aquest portal no tanca cap zona del poble, ja que aquest carrer envolta com una anella el nucli més antic de la població, assentat en part sobre la mateixa roca, situat al carrer Principal entre Cal Clavilló i Cal Sinent.

Portal Nou, segurament del s. XVIII, que va formar un nou nucli tancat al poble

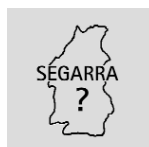
Portal Nou: Construït segurament al segle XVIII, com l'església de Sant Salvador que està al seu costat i forma part del mur que tanca el segon nucli. Aquest portal és

un passadís que a cada banda té un accés de forma rectangular, amb sostre de bigues de fusta, guix i maons. Amb aquesta nova anella que tancava el poble s'incorporen al nucli urbà tant el nou temple parroquial com cases que s'havien construït amb posterioritat al primer tancament.

BIBLIOGRAFIA

-FONTANA, Josep, *La fi de l'antic règim i la industrialització 1787-1868*, dins *Història de Catalunya* dirigida per Pierre Vilar. Barcelona 1991, ps. 57-67.

DETALLS ARQUITECTÒNICS

Població: Massoteres
Distància des de Cervera: 19 Km
Accés: Carretera
Indret: Dins el nucli urbà

Tipologia: Elements arquitectònics diversos
Època: ss. XV-XIX
Estat de conservació: Regular
Interès: Baix

DESCRIPCIÓ TIPOLÒGICA

Dins el **carrer Principal** trobem diferents dintells que ens parlen de l'evolució del poble. Mentre que la banda interior del carrer correspon a l'època medieval, l'altre banda és ja d'època moderna.

Així el número 7 d'aquest carrer, formant part del primer nucli del poble, trobem un dintell sense cap interès artístic però que ens aporta informació sobre l'antiguitat de la casa, totalment restaurada, que es remunta al 1440.

El número 16 correspon a una casa de finals del segle XIX. Té una interessant porta d'entrada d'arc

C/Principal 16

rebaixat emmarcada per pedres ben treballades que ennobleixen la façana; en el carreu central de l'arc figura la data de 1887 i les inicials F.P. que corresponen, amb tota seguretat, al primer propietari de la casa.

L'edifici del número 18 té

una porta moderna amb dintell de pedra picada i al centre un rectangle de pedra amb la data incís de 1882; en el quatre angles es marca un quart de circumferència com a element decoratiu.

Al carrer Raval totes les llindes són de finals del segle XVIII, excepte una que és del 1868. les dates estan gravades dins un quadrat o un rectangle amb els quatre costats amb angle més o menys arrodonit en forma convexa. Destaca la porta del número 2, en què per sobre el dintell trobem una pedra rectangular en què en llatí i català posa "Estimaràs a ton Déu i Senyor" i per sobre d'ella una altra pedra de forma circular que a la part inferior recolza sobre un peu ondulat, al centre de la qual trobem gravada una creu.

Aquest carrer fou construït extramurs després de tancar-se el segon nucli del poble, formant un barri exterior tal com indica el seu nom.

Dintell de la casa del c/Raval 2

DESCRIPCIÓ TIPOLÒGICA

Porta d'accés a Cal Xuriguera

Casal urbà que degué començar a construir-se a finals del segle XVI, de planta irregular ja què amb el temps ha tingut diferents reformes i s'hi han anat afegint cossos al principal. Destaca el portal d'accés a la casa, d'arc de mig punt adovellat i amb tretze

dovelles, la central porta la data de 1601. Aquest arc està escapçat a la part superior per un balcó que degué construir-se posteriorment, el qual està emmarcat per gran pedres ben tallades i col·locades de llarg i través, segurament a finals del segle XVII o ja en el XVIII, al dintell de la qual hi ha incís IESUS I MARIA i la data de 1736. Pel portal s'accedeix a un gran vestibul amb sostre d'arcs ojivals, totalment reformats, des del qual una escala porta a la planta noble.

La façana principal està feta amb pedres ben tallades de mida força regular, mentre que la resta són de carreus irregulars.

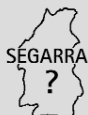
CONTEXT HISTÒRIC

Pel que fa al context històric i bibliografia de l'arquitectura civil del sis-cents i del set-cents, es pot consultar la síntesi escrita a la fitxa de Cal Pintor.

NOTES COMPLEMENTÀRIES

Segons còpies notarials del 19 de març de 1616 i del 20 de març de 1645, Bernardo Miguel de Camporrells, baró de Biosca, Talteüll i Massoteres, donà en emfiteusí a Magí Soriguera la *domum et hereditate* de Palou i l'heretat del Mas de Bonpàs (situat entre Biosca i Massoteres, prop de Lloberola), que havia estat d'en Petri Meix de Palou, per la quantitat de 767 lliures barceloneses. Se suposa que aquest Pere Meix és qui va fer construir el casal, però probablement es va vendre els seus drets per problemes econòmics. El tretze d'octubre de 1670 Antoni de Camporrells confirmà aquesta transacció a Antoni Soriguera pel preu de 3 gallines, 3 molls de vi, 4 quartans de blat, 4 quartans d'ordi, 4 quartans de civada, 40 sous i 6 diners. D'aquesta manera la família Soriguera s'instal·là a Palou de Torà. A mitjans del segle XVIII, Raimunda Soriguera, pubilla de la casa, contragué matrimoni amb Bartomeu Alsina,

CAL XURIGUERA

Nucli: Palou de Torà
Distància des de Cervera: 22 Km
Accés: Carretera
Indret: Dins el nucli urbà

Tipologia: Casa
Època: s. XVII - Moderna
Estat de conservació: Bo
Interès: Baix

UTILITZACIÓ:

Original: Civil/Habitatge
Actual: Civil/Comercial

i és aquest darrer cognom el que ha arribat fins als nostres dies, sent encara aquesta família la propietària de la casa, malgrat haver-se traslladat a viure a la veïna població de Guissona.

Dintell del balcó amb inscripció

Magí Soriguera era cabaler del Mas Soriguera de Lloberola, on a la dovella central de la porta d'entrada hi ha la inscripció "DE MATEU SORIGUERA 1561", que era el seu pare. Magí Soriguera es casà amb Joana Fontanet de qui heretà el Mas de l'Auliva de Rialp. Se suposa que per poder pagar el preu que li demanaren per pagar el Mas de Bonpàs i el casal de Palouet es va vendre la propietat del Mas de l'Auliva, ja que les noves propietats estaven situades prop del seu mas d'origen a Lloberola.

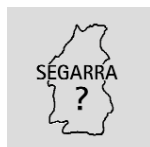
INTERVENCIONS

La família Alsina, propietària de diferents negocis i terres en aquesta zona segarrenca de la Plana de Guissona, actualment està fent obres a la seva casa pairal per tal de convertir-la en un hotel.

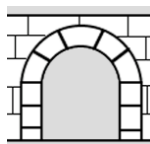
BIBLIOGRAFIA

-*Cal Xuriguera de Palouet 16001-2001*. Família Alsina. Guissona 2001, p. 123.

PORXOS DE LA PLAÇA

Nucli: Palou de Torà
Distància des de Cervera: 22 Km
Accés: Carretera
Indret: Dins el nucli urbà

Tipologia: Porxos
Època: Medieval
Estat de conservació: Dolent
Interès: Baix

UTILITZACIÓ:

Original: Civil/Habitatge
Actual: Civil/Habitatge

DESCRIPCIÓ TIPOLÒGICA

Els porxos són una galeria coberta amb columnes i arcades que arrenquen de les façanes dels edificis, que serveixen per passejar o aixoplugar-se de la pluja o del sol.

Porxos de Palou

A Palou de Torà la petita plaça del poble tan sols conserva els porxos de la seva banda nord (podria ser que tota la plaça hagués tingut porxos, com sol trobar-se normalment, però que amb l'edificació de noves cases s'haguessin anat traient). Té dues arcades, una d'arc ojival i l'altra d'arc rebaixat més alt d'una banda que de l'altra, de manera que es veu tort. Es recolzen en les parets laterals dels edificis contigus i en un ampli i tosc pilar situat entre ambdós arcs, del qual a la part interna de la galeria arrenca un arc de mig punt adovellat, construït posteriorment. El sostre està fet amb bigues i ciment.

Porxos de Palou

Els porxos i els edificis de la plaça són de pedres irregulars arrebossades, en general en força mal estat; fan una certa sensació d'abandó.

Des d'època medieval, en aquestes places porxades es celebraven els mercats, per això són moltes botigues plantes baixes de les cases de la plaça. Encara ara la major part dels pobles conserva el costum de fer mercat un dia a la setmana, com el famós mercat de Vic.

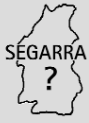
NOTÍCIES HISTÒRIQUES

Les places dels nostres pobles sembla que tenen el seu origen en les àgora gregues i els fòrum romans, llocs on es desenvolupava la seva vida política i comercial i que reunien els edificis públics més importants. En època medieval aquestes places tendiren a ser quadrades i amb porxos. Aquesta tipologia ha anat evolucionant fins al segle XXI, en què la seva finalitat és més aviat de reguladora del trànsit i d'espai de descans.

BIBLIOGRAFIA

-*Gran Enciclopèdia Catalana* vol 11. Barcelona 1978, ps. 651-832.

MASIA DE SOLIBERNAT

Nucli: Palou de Torà
Distància des de Cervera: 26 Km
Accés: Camí sense asfaltar
Indret: *Agafem un camí sense asfaltar que surt del sud de la població i que ens porta a la banda esquerra dels Llobregós, enfront de Torà*

Tipologia: Masia (fou, en origen, un castell termenat documentat al s. XI).
Època: s XI - XVII-XVIII
Estat de conservació: Ruïnós

Interès: Baix

UTILITZACIÓ:

Original: Civil/Habitatge

Actual: En desús/Element d'interès arqueològic

DESCRIPCIÓ TIPOLÒGICA

Petita porta lateral

Solibernat és un antic castell termenat que cap als segles XVI-XVIII degué ser reconvertit en casa senyorial, amb teulada a dues aigües de la qual tan sols queden algunes bigues. Només queden dempeus els murs est i oest, mentre que els altres dos estan mig enrunats. Encara es pot apreciar alguna finestra amb ampit i dintell, així com una petita porta rectangular en el mur nord, emmarcada per pedres ben tallades col·locades al llarg i través, que degueren obrir-se en la reforma que degué sofrir aquesta construcció durant els segles abans esmentats.

A redós de l'edifici principal s'aixeca l'església del castell i altres edificis de caràcter agrícola.

NOTÍCIES HISTÒRIQUES

Segons consta a la Catalunya Romànica, Solibernat era un castell termenat, és a dir, que el senyor o castlà

Estat actual del castell de Solibernat

d'aquest castell tenia jurisdicció civil i part de criminal sobre les persones residents al seu terme, el qual podia incloure diferents parròquies i nuclis poblats. El senyor podia demanar als habitants que treballessin en la construcció i reparació del castell i que fessin serveis de vigilància; el senyor havia de protegir als habitants del terme. Aquests drets i deures ja surten al·ludits en els usatges i es mantingueren adaptats a les necessitats de cada època, fins a l'extinció de les senyories el 1813.

Les primeres notícies d'aquest castell són del primer quart del segle XI, en què figura dins el comtat d'Urgell. En aquella època el comtat d'Urgell inicià la repoblació de la Segarra per la banda sud del Llobregós, aixecant diferents castells a mesura que anaven reconquerint nous territoris. Els nobles a qui s'adjudicaven les terres tenien l'obligació de construir el castell i fer produir la terra. La torre era el símbol de poder del castell.

Ja durant aquest segle XI els Cervera figuren com a senyors de Solibernat, domini que s'afirmaria durant el segle XII quan aquest terme fou reconegut amb singularització senyorial pròpia, però l'any 1233 Ponç de Cervera cedí tots els drets que tenien a Solibernat a la comunitat de Montserrat.

El castell degué ser destruït (poder queden restes a nivell arqueològic) i en una data desconeguda dels segles XVI o XVII fou reconvertit a masia.

NOTES COMPLEMENTÀRIES

Solibernat pertany a la família Alsina des de l'any 1980, quan van comprar aquest antic castell i el mas de Senilloso. Malgrat el seu avançat estat de ruïna, seria bo poder fer alguna intervenció per evitar el seu enrunament total, ja què es tracta d'un patrimoni del municipi.

BIBLIOGRAFIA

-BOLÓS, Jordi, *Castells de la Catalunya central*. Barcelona 1997.

-*Catalunya Romànica: El Segrià, les Garrigues, el Pla d'Urgell, la Segarra, l'Urgell*, vol XXIV. Barcelona 1997, ps. 312-325.

-*Gran Enciclopèdia Catalana*, vol 4. Barcelona 1973, p. 559.

-RAZQUIN, Ferran, *Els castells de la Segarra, "Ilerda"* n. 1. Lleida 1943, ps. 51-65.

MASIA DE L'ESPONA

Nucli: Palou de Torà
Distància des de Cervera: 23 Km
Accés: Camí sense asfaltar
Indret: Sortint de Massoteres cap a Palou de Torà, a 2 km trobem a mà dreta un camí sense asfaltar; a uns 2 km més trobem la casa.

Tipologia: Masia
Època: Medieval - Moderna
Estat de Conservació: Regular
Interès: Baix

UTILITZACIÓ:

Original: Civil/Habitatge
Actual: En desús/Element d'interès arquitectònic

DESCRIPCIÓ TIPO LòGICA

L'Espona

L'Espona és actualment un conjunt de magatzems construïts en diferents èpoques, aixecats tots ells entorn de la casa, propis d'explotacions agrícoles com aquesta.

Aquesta masia va ser construïda al segle XI, quan el comtat d'Urgell va reconquerir aquesta zona i va començar a repoblar-la. En aquests deu segles, però, ha sofert moltes reformes que fan difícil reconèixer la seva estructura primitiva.

Actualment trobem un edifici de planta rectangular amb teulada a dues aigües, murs de pedra arrebossada amb la part inferior corresponent a la planta baixa, amb tota probabilitat la zona més antiga de la casa, construïda amb blocs irregulars de pedra de diferent mida i de forma lleugerament atalussada.

L'any 1925 es va afegir una galeria amb dues finestres i dues balconades d'arc de mig punt.

NOTÍCIES HISTÒRIQUES

La masia de l'Espona està documentada per primera vegada l'any 1024. Segons A. Turull, *espona* és un mot nord-occidental que significa "marge o banda d'un llit", que en aquest cas es referiria a la seva situació

geogràfica de marge entre diferents nivells de terra.

Documentalment trobem antigues referències a l'Espona Jussana i l'Espona Sobirana, però el seu actual propietari, el senyor Ramon Verdés, sempre ha conegut una sola Espona. Segons va deixar escrit el senyor Jaume Coberó, ell creia que l'actual Espona correspondria a la masia que en època medieval es deia Espona Sobirana, mentre que l'Espona Jussana seria l'actual Mas d'en Torres. Lamentablement no va deixar escrites les fonts d'on va treure aquesta informació o bé si són deduccions personals.

Ara no s'hi viu en aquesta masia, però la família Verdés encara treballa les terres.

Detall de mur en què es pot apreciar l'atalussament de la part inferior

BIBLIOGRAFIA

- Fons documental de Jaume Coberó.
- Gran Enciclopèdia Catalana, vol 7. Barcelona 1974, p. 67.
- TURULL, Albert, *Els topònims de la Segarra*. Lleida 1991, p. 154.

DETALLS ARQUITECTÒNICS

Població: Palou de Torà
Distància des de Cervera: 22 Km
Accés: Carretera
Indret: Dins el nucli urbà

Tipologia: Elements arquitectònics diversos
Època: ss. XVII - XIX
Estat de conservació: Regular
Interès: Baix

DESCRIPCIÓ TIPO LòGICA

A Palou trobem diferents elements aïllats que tenen prou interès per ser catalogats, alguns de data incerta i d'altres localitzats dins de cases privades:

Dintell de Cal Magí: Al mig de la llinda de la porta hi ha un romb amb la data de 1770. Malgrat que la casa ha estat restaurada, la porta d'entrada encara conserva el dintell i les pedres que emmarquen l'obertura, consistent en blocs ben tallats col·locats de llarg i través. Probablement la data del dintell correspon a

Porta lateral de Cal Xuriguera, ara desapareguda, amb una mà oberta esculpida al dintell

angles escapçats en forma còncava que al seu interior tenia esculpida una mà estesa, molt erosionada pel temps.

Aquest símbol és dels més antics que existeixen, i s'ha trobat representat ja en època prehistòrica. Per a cada civilització ha tingut diferents significats. Per al cristianisme primitiu les mans obertes amb el palmell amunt era un gest propi de la pregària (actualment també es fa moltes vegades quan es resa el pàrenostre). Al poble de Maldà es va localitzar aquest símbol en una finestra (actualment està enderrocada) en què la seva simbologia sembla clar que es referia a la pregària i a la benedicció divina.

Durant les obres que s'estan fent a Cal Xuriguera aquesta porta s'ha enderrocada.

Dintell del Cal Jan: Com a dintell per a la porta d'aquesta casa es va utilitzar aquesta peça de fusta amb la data de 1791, provinent amb tota seguretat d'una premsa de vi.

Dintell paret cementiri nou: A la paret de l'actual cementiri del poble es va col·locar aquest dintell, l'origen del qual no es coneix, amb relleu d'una creu sobre un petit cúmul, representant la creu de Jesús al Calvari.

Fita de pedra: Dins Cal Riera Vell conserven aquest bloc de pedra que van trobar en fer obres a la casa, on figura la inscripció "No se permite el paso de ganado

Fita de pedra al Riera Vell

una reforma de la casa original.

Dintell de Cal Comorera: La porta d'aquesta casa es conserva en força mal estat, però en el dintell encara s'observa, dins un petit rectangle, la data de 1644.

Dintell de Cal Xuriguera: Corresponia a una entrada lateral posterior a la construcció de 1601. Al dintell un quadrat amb els

d'ells hi ha dos cèrvols i els altres dos tenen decoració vegetal.

Porta d'entrada: Sota els porxos de la plaça trobem aquesta porta d'arc carpanell que, malgrat la seva senzillesa, ens parla de la importància que degué tenir aquesta casa en altres èpoques.

por el camino de la derecha", que ens indica que la seva localització natural era en un camí particular d'un terreny segurament agrícola.

Relleus de guix: També fent les obres de millora de Cal Riera Vell, en una arcada de la casa es van trobar tres fragments d'un relleu de guix; en un